

บทคัดย่อ

การศึกษาประเด็นศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของเมืองอุบลราชธานี ระหว่าง พ.ศ.๒๕๓๕-๒๕๖๐ มีวัตถุประสงค์สำคัญ ๓ ประการ คือ

๑) เพื่อศึกษาสภาพโดยทั่วไปของเมืองอุบลราชธานี ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ระหว่าง พ.ศ.๒๕๓๕-๒๕๖๐

๒) เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกที่มีผลต่อพัฒนาการและความสืบเนื่องของเมืองอุบลราชธานี

๓) เพื่อศึกษาบทบาทบุคคลสำคัญของเมืองอุบลราชธานีที่มีบทบาทต่อการพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่น ระหว่าง พ.ศ.๒๕๓๕-๒๕๖๐

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ มีดังนี้

๑) สภาพภูมิศาสตร์บริเวณที่ตั้งของเมืองอุบลราชธานีมีความเหมาะสมในการตั้งเมือง และชุมชนมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเมืองอุบลราชธานีดังนี้

๑.๑) กลุ่มคนในสังคมเมืองอุบลราชธานีมีหลากหลายชาติพันธุ์ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน เช่น เขมร ลาว กวย ส่วย ข่า บรู กุลา ญวนจีน เป็นต้น

๑.๒) การเมืองการปกครองมีพัฒนาการตามลักษณะสังคมและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน และลักษณะความสัมพันธ์กับอำนาจรัฐและอาณาจักรที่เป็นศูนย์กลางการเมืองการปกครอง

๑.๓) พัฒนาการของวิถีการผลิตตั้งแต่สมัยการผลิตเพื่อยังชีพ จนเข้าสู่สมัยแห่งการผลิตเพื่อการค้าส่งออก มีความสัมพันธ์ระหว่างสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้ง ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ของกลุ่มน้ำมูล น้ำชี และน้ำโขง รวมทั้งลำน้ำสาขากับกลุ่มชาติพันธุ์ รวมทั้งความสัมพันธ์กับสังคมวัฒนธรรมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น กับสังคมและวัฒนธรรมทางการเมืองการปกครองที่มีศูนย์กลางการปกครองจากกรุงเทพฯ

๒) ปัจจัยและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของเมืองอุบลราชธานี ระหว่าง พ.ศ.๒๕๓๕-๒๕๖๐ แบ่งเป็น ๒ ช่วงเวลาดังนี้

๒.๑) ปัจจัยและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของเมืองอุบลราชธานี ระหว่าง พ.ศ.๒๕๓๕-๒๕๓๕ มีปัจจัย ๒ ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง สภาพการเมืองการปกครองภายใน ซึ่งมาจากปัญหาความไม่มีประสิทธิภาพของการบริหารการปกครองระดับท้องถิ่น

ประการที่สอง สภาพการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งมาจากปัญหาลัทธิอาณานิคม ส่งผลให้รูปแบบการปกครองมีการปรับเปลี่ยนตามแบบแผนการปฏิรูปการปกครองใน พ.ศ.๒๔๓๕ อันทำให้โครงสร้างทางชนชั้น สถานภาพของเจ้านายท้องถิ่นต้องปรับเปลี่ยนฐานะ เป็นข้าราชการและเป็นข้าราชการและเป็นข้าราชการที่เป็นเอกภาพเดียวกับพระราชอาณาจักร (Kingdom State)

๒.๒) ปัจจัยและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของเมืองอุบลราชธานี ระหว่าง พ.ศ.๒๔๗๕-๒๕๒๐ มีปัจจัย ๒ ประการคือ ประการที่หนึ่ง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองใน พ.ศ.๒๔๗๕ อันทำให้โครงสร้างทางชนชั้น สถานภาพของข้าราชการและข้าราชการปรับเปลี่ยนเป็นราษฎรที่มีสิทธิเสรีภาพตามระบบรัฐธรรมนูญไทย ประการที่สอง สถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งมีเหตุการณ์สำคัญ ๒ เหตุการณ์ คือ สงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ.๒๔๘๔-๒๔๘๘) และสงครามเวียดนาม (พ.ศ.๒๕๐๖-๒๕๑๘) ส่งผลให้คนเมืองอุบลราชธานีเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตแบบยังชีพไปสู่วิถีการผลิตเพื่อการค้าตามบริบทสังคมแบบเสรีนิยม และการพัฒนาไปสู่ความเป็นสังคมเมืองดังปรากฏในพัฒนาการของถนนขยางกูร

๓) บุคคลสำคัญที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมเมืองอุบลราชธานี ระหว่าง พ.ศ.๒๔๓๕-๒๕๒๐ แบ่งเป็น ๒ ช่วงเวลาดังนี้

๓.๑) สมัยปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.๒๔๓๕-๒๔๗๕ ผู้มีบทบาทสำคัญมี ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่ง กลุ่มเจ้าเมืองท้องถิ่นเมืองอุบลราชธานีเดิม ซึ่งต้องเปลี่ยนแปลงสถานภาพเป็นผู้ช่วยคณะข้าหลวงที่ส่งมาจากกรุงเทพฯ

กลุ่มที่สอง กลุ่มคณะข้าหลวงที่ถูกส่งมาจากกรุงเทพฯ คือ พระยาศรีสิงหเทพ (ทัต ไกรฤกษ์) และบุตรชาย ๔ คน มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการจัดเก็บภาษี การบริหารการปกครอง การคมนาคม และการพิมพ์ตามแบบแผนกรุงเทพฯ เข้าสู่สังคมเมืองอุบลราชธานี

กลุ่มที่สาม ข้าหลวงต่างพระองค์ คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร และพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ มีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปการปกครองให้เมืองอุบลราชธานีรวมศูนย์อำนาจเดียวกับกรุงเทพฯ

๓.๒) สมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.๒๔๗๕-๒๕๒๐ ผู้มีบทบาทสำคัญมี ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มแรก กลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายฟอง สิทธิธรรม นายเลียง ไชยกาล มีบทบาทสำคัญที่ผลักดันให้รัฐบาลกรุงเทพฯ มีนโยบายพัฒนาเมืองอุบลราชธานีให้เป็นจังหวัดที่ทันสมัยตามวิถีสังคมเมือง

กลุ่มที่สอง คนต่างวิถี คือทหารญี่ปุ่นที่เข้ามาประจำการในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ.๒๔๘๔-๒๔๘๘) ทหารอเมริกันที่เข้ามาประจำการในสมัยสงครามเวียดนาม (พ.ศ.๒๕๐๖-๒๕๑๘) มีบทบาทในการทำให้ถนนชยางกูรเป็นเส้นทางยุทธศาสตร์ทางการทหาร และเป็นเส้นทางเศรษฐกิจ

กลุ่มที่สาม คือ กลุ่มคนจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานพร้อมกับการคมนาคมรถไฟ (พ.ศ.๒๔๗๓) และการตัดถนนชยางกูร (พ.ศ.๒๔๗๗-๒๕๒๐) มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำในการแปลงวิถีการผลิตแบบยังชีพไปสู่วิถีการผลิตเพื่อการค้า

Abstract

The changes of the society in Ubon Ratchathani (1892-1977) aims to study the followings:

1. Politics, economics, social and culture of Ubon Ratchathani city from 1892 – 1977.
2. Internal and external factors influencing the continuous development of Ubon Ratchathani city.
3. The roles of the Civil Society Leaders in developing the local politics, economics, social and culture from 1892-1977.

Results of this study are:

1) The geographical position and location of Ubon Ratchathani is suitable for building a city and community from ancient to the present time.

1.1) There are many ethnic groups in the society of Ubon Ratchathani such as: Kuai, Suai, Kha, Bru, Kula, Vietnamese, Chinese that are building a community.

1.2) Political development are developed by the society and the culture of the ethnic groups with the relationship of the central authority in Bangkok.

1.3) Mode of production have changed from the era of the barter system to the present trading period due to the geographical location of natural resources on the riverside such as the Mun, Chi and Mekong rivers and their branches as well as race that are related to the local society, culture and the central authority of Bangkok.

2) Factors concerning the changes of the society in Ubon Ratchathani (1892-1977):

2.1) These factors (1892 to 1922) were: first – the local policy was not efficient; second – influence of French imperialism in Indochina. These two factors caused the reformation in 1892 and influenced the change of the policy of the local officials to government officials in order to unite with the Kingdom.

2.2) From 1922 to 1977 another two factors were involved. First, due to politics in 1922, the status of local officials were changed to government by the Thai Constitution. The second factor concerned to external politics: The World War II

(1941-1945) and The Vietnam War (1963-1975) which have changed the mode of trading from the barter system to free trading as per demand and supply in the rural society; this was reflected by the development of Chayangkul Road.

3) The changed of Ubon Ratchathani society (1892-1977) could be represented in two periods:

3.1) The reformation period from 1892 – 1922 consisted of three groups. First, the local leaders of the society became the assistants of the Royal Officials from Bangkok. Second, The Royal Officials from Bangkok were Praya Srisinghathep and his four sons who have changed the system of collection of taxes, administration, logistics according to the published policy from Bangkok. Third, the representatives of the Royal government which is the central power from Bangkok consist of: Royal Highness Kromlouang Pichitpreechakorn and Royal Highness Kromlouang Sanpasittiprasong. They have changed the local status of Ubon Ratchathani to the United Kingdom of the State.

3.2) The reformation period from 1892 – 1922 were divided into three groups: first, members of the house of representative especially: Thongin Puripat, Fong Sittitham, Leang Chaiyakarn who introduced Ubon Ratchathani to the parliament of the Thai government to assist in the modernization of Ubon Ratchathani province. Second, influence of foreigners such as the Japanese soldiers during the World War II (1941-1945), the American soldiers during the period of Vietnam War (1963-1975) which changed Chayangkul Road from military strategy road to a business center road. And third, the Chinese that helped to build the railway (1930) and during the construction of Chayangkul Road (1924-1975). They were the ones who had influenced the changes of the era of barter to the present style of trading.